

Liturgie als levensritme

Ditmaal wil ik het met u en jou hebben over het liturgisch jaar, ofwel het kerkelijk jaar. De een is het zich allemaal heel bewust, wat er gebeurt in het kerkelijk jaar, de ander wat minder, en voor een derde hoeft het misschien allemaal wel niet zo nodig. Toch is het goed om er eens bij stil te staan, hoe het liturgisch jaar is opgebouwd. Het heeft namelijk heel veel weg van hoe de seizoenen in elkaar zitten, of zelfs de dag. Wie daar oog voor krijgt, wordt er bepaald niet minder van.

Het ritme van de dag

Tijd is en voelt nooit hetzelfde. Neem nu een dag: aan het begin van de ochtend voelt de dag anders, dan op de middag. En de avond is nog weer anders. Datzelfde geldt ook voor het jaar: een mens voelt zich anders, al naar gelang het herfst, winter, voorjaar of zomer is. Dat ritme zit nu eenmaal in het leven ingebakken, en daar bewegen we allemaal op mee.

Liturgie sluit hier nauw op aan. Ik ga het u uitleggen aan de hand van de dag.

In Genesis 1:5 staat: *'het werd avond en het werd morgen: één dag'*.

Op grond van deze tekst is vanouds de dag gezien als: beginnend met de avond, en eindigend met de namiddag. Dat is er van lieverlee wat afgeraakt. Wij denken en voelen vaak dat de dag begint met de morgen, en eindigt met de avond. Maar bijbels gezien is het bewust anders: eerst de avond, dan de morgen. Net als in Genesis 1:1: er was eerst donker, maar dat werd overwonnen door het licht (en niet andersom!). Daar herinnert de dag aan: van het aardedonker gaat het naar het Gods licht. Er is nog een betekenis. De avond vormt een periode van rust en de dag een tijd van werken. Omdat de dag met de (avond) rust begint, worden we eraan herinnerd, dat alles niet van onze arbeid afhangt: we mogen vóór alles leven uit de rust (en genade) die God ons schenkt. In Genesis 1 vinden we zo reeds het evangelie! Overigens herinneren zaken als Sinterklaasavond en Kerstavond nog aan dit oude tijdsbesef: de verjaardag van Sinterklaas (die op 6 december jarig is) wordt op de avond van 5 december gevierd: dan begint in feite de 6^e december. Hetzelfde geldt voor Kerstavond: op die avond begint de eerste Kerstdag eigenlijk al.

Het kerkelijk jaar is als een dag

Het kerkelijk jaar is precies volgens dit besef opgebouwd. Het begint eind november, met de *adventperiode*. Het is als het ware avond in het jaar, alles wordt steeds meer donker. Straks, 21 december, de kortste dag, is het allemaal duisterder dan ooit. Maar, we verwachten het licht. Het Licht der wereld, Jezus Christus, geboren in onze wereld. *Kerst!* En we denken aan zijn wederkomst. Eens zal hij zijn Licht voorgoed brengen op aarde. En daarna, als het Kerst is geweest, beginnen de dagen te lengen. Het licht keert langzaam maar zeker terug, wint het van het donker. De winter verandert langzaam maar zeker in het voorjaar. Licht en leven! Het is niet toevallig dat we *dán Pasen* vieren. Ook dit feest sluit weer haarfijn aan bij wat we allemaal voelen in de lente. De dag breekt aan! Bij het aanbreken van de dag, zo vertelt de Bijbel, vonden de vrouwen en leerlingen het graf leeg (Lukas 24:1). De dood was overwonnen, Jezus bleek te leven. Pasen is het feest van de morgen. Het Paasfeest wordt trouwens voorafgegaan door de *eerste veertigdagentijd*. Een tijd van voorbereiding. Ervaren dat je (deels) nog in de nacht leeft, maar tegelijk stilstaan bij de weg van Christus, die door de nacht van zijn kruisdood onze nacht weg heeft willen nemen. Die onze zonden vergeeft en de dood verdrijft. Ná Pasen volgt er een *tweede veertigdagentijd*: op weg naar *Hemelvaart*. Christus is opgevaren ten hemel, en is daar nu met het oog op ons heil. Door daar voor ons te bidden en pleiten verbindt Hij God in de hemel met ons op aarde. Net zoals je op een dag, als de zon is opgegaan, en hoog aan de hemel staat te blinken, je feestelijk opgenomen weet in dit heerlijke licht, net zo mogen we weten dat Christus als de Zon der Gerechtigheid over ons straalt, sinds Hij ten hemel is gevaren. En dan, nog tien dagen verder, 50 dagen na Pasen dus, vieren we *Pinksteren*. De Heilige Geest is op ons uitgestort. Het is middag, zomer geworden: vruchten zijn aan

het groeien. Net zoals de zomer een tijd van groeikracht is, mogen ook wij er na Pinksteren bij stilstaan dat in ons leven van allerlei mag groeien en bloeien. Goede vruchten van de Geest. Geloof, hoop en liefde. Die laatste vooral. De tijd ná Pasen en Pinksteren is dus een tijd van leven uit de kracht, die van Godswege éérfst is ontvangen. Net zoals de avond en de nacht (de Kersttijd) een tijd van rust en ontvangen betekenden en de morgen een tijd van opstaan en werken, net zo mag de mens zich er na Pasen in Pinksteren bewust van zijn dat hij geroepen is om iets te dóen, met wat hij van Christus ontvangen heeft. En zo gaat het verder, de zomer en nazomer in. Er zijn dan geen feesten meer, want alles ís gezegd, ís ontvangen. En de vruchten van de Geest in ons leven mogen steeds verder groeien. Tot ze uitgerijpt zijn. En ja, dan komt het onvermijdelijke. De nazomer verandert in herfst. De vruchten zijn volgroeid en geplukt, het leven sterft af. Het is niet toevallig dat we dan, eind november, de laatste zondag van het kerkelijk jaar houden, waarop we onze gestorvenen gedenken. De dag is immers ten einde, het is al gaan schemeren. Het jaar is rond. Het mensenleven voltooid. Maar we hebben één ding geleerd: ook al gebeurt dit allemaal, het licht overwint. Daarvan mogen we zeker zijn. Het licht van Christus zal over ons opgaan. In het licht van Christus gedenken we dan ook hen die ons zijn voorgedaan. Hun levens mogen rusten in zijn genadige handen. Als teken daarvan brandt (net als iedere zondag) de Paaskaars.

Liturgie als levensritme

En dan... begint alles weer van voren af aan. Net zoals er telkens weer een nieuwe dag begint. En een nieuw jaar, een nieuw seizoen. Opnieuw volgen we de gang van het jaar en de gang van de liturgie. Zodat het besef van het Licht van Christus zich steeds dieper mag inslijpen in ons leven. De kracht zit hem, net als bij reclame, in de herhaling. De ene keer ben je het je trouwens meer bewust dan de andere. Maar, ik ben blij dat er een liturgisch jaar is, dat weloverwogen aansluit bij deze orde van de dag en de seizoenen, en ons deze uitlegt, ons meeneemt en verwijst naar Hem die het Licht schiep. Voor wie er met regelmaat in mee blijft gaan (de kerkgang niet het minst), die dompelt zich onder in een heilzaam bad, dat je helpt om de diepe zin van het leven te beleven. Om zo te geloven, te hopen en lief te hebben – in zijn Licht. Uitzierend naar de dag, die eens zal aanvangen. Een dag zonder einde.

Ds. G.A. Trouwborst